

सैनामैना नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
बुद्धनगर, रुपन्देही, लुम्बिनी प्रदेश नेपाल

नगरसभामा प्रस्तुत वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम
आ.व. २०८२/०८३

गरिमामय नगरसभामा उपस्थित नगर सभाका सदस्यज्यूहरू,

सैनामैना नगरपालिकाको नगर सभा समक्ष नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा मैले गौरवको अनुभूति गरेको छु ।

सर्वप्रथम, सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाका लागि अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नु हुने प्रातः स्मरणीय महान् सहिदहरूप्रति श्रद्धा सुमन अर्पण गर्दछु । यस क्रममा भएका सबै आन्दोलन तथा सङ्घर्षको नेतृत्व गर्नु हुने अग्रजहरूप्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्नुका साथै बेपत्ता परिवार, घाइते, अपाङ्ग तथा आन्दोलनमा अमूल्य योगदान गर्ने सम्पूर्ण नगरवासीहरू प्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु ।

नेपालको संविधान, २०७२ को अनुसूची ८ ले व्यवस्था गरेको स्थानीय सरकारको अधिकार सूची, संघीय सरकार, प्रदेश सरकारले लिएका नीतिहरू समेतलाई आधार लिई नगरपालिकाको श्रोत साधनले भ्याएसम्म नगरवासीका असिमित आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्ने गरी वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरेको छु ।

उत्तरदायित्व, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहित स्थानीय सरकारको रूपमा स्थापित सैनामैना नगरपालिकाको आर्थिक समृद्धि र लोकतान्त्रिक अभ्यासको क्रममा सहयोग गर्नुहुने राजनीतिक दल, नागरिक समाज, बौद्धिक तथा विद्वतवर्ग, सुरक्षाकर्मी, पत्रकार एवम् सञ्चारकर्मी, कर्मचारी तथा सैनामैना नगरवासीहरू प्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

स्थानीय जनताको पूर्ण लोकतन्त्र, सुशासनको प्रत्याभूति, जनताप्रति उत्तरदायी सरकार, भ्रष्टाचार मुक्त नगर निर्माण तथा सभ्य र सु-संस्कृत समाज एवम् आफ्नो कर्तव्य प्रति दृढता यस नगरपालिकाको आदर्शको रूपमा रही आएको छ । लामो समयदेखि बसोबास गरी आएका भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीलाई नेपाल सरकारको नीति बमोजिम राष्ट्रिय भूमि आयोगको सहयोग र सहकार्यमा जग्गा नाँपजाँच गरी जग्गाधनी दर्ता प्रमाण पूर्जा वितरण गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता साथ कार्य अगाडि बढाउने लक्ष्य लिइएको छ ।

संविधानले निर्दिष्ट गरेको क्षेत्राधिकार भित्र रही यस नगरपालिकाको आवधिक योजनामा **“सैनामैना समृद्धिको आधार: उत्पादन, पर्यटन र पूर्वाधार”** भन्ने दीर्घकालिन सोच तय भएको र सोही सोच समेतलाई आधार मानी यो नीति तथा कार्यक्रम तयार गरिएको छ । राष्ट्रिय लक्ष्य, दीगो विकासको लक्ष्य, संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारले लिएका नीति तथा कार्यक्रमहरू, मध्यमकालिन खर्च संरचना, रणनीतिक योजनाले परिलक्षित गरेका नीतिहरू तथा विभिन्न समयमा नेपाल सरकारले दिएका मार्गदर्शनको परिधिभित्र रही आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ।

नगरसभा सदस्यज्यूहरू,

अब म आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दछु ।

१. यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र बसोबास गर्ने भूमिहीन सुकुम्बासी, भूमिहीन दलित र अव्यवस्थित बसोबासीको हालसम्म नाँपजाँच सम्पन्न भएका क्षेत्रको जग्गाको जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपत्र वितरण गरिनेछ भने बाँकी क्षेत्रका जग्गाको

- नापजाँच कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। नापी कार्यालय सँगको समन्वयमा नगर क्षेत्र भित्रका नक्सा र फिल्ड नमिलेका विभिन्न स्थानका जग्गाको पुनः नापी गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२. वाली विरुवाको उत्पादन र उत्पादकत्वमा लागत कम गरी उत्पादनमा वृद्धि ल्याउनको लागि अनुदान तथा लागत साझेदारीमा साना सिचाई कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
 ३. धान, मकै, गहुँ, दलहन जस्ता वालीहरुको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न उन्नत जातका बीउ वितरण गरिनेछ ।
 ४. वालीहरुमा लाग्ने विभिन्न रोग तथा किरा व्यवस्थापन र निवारण गर्नको लागि प्लान्ट क्लिनिक संचालन तथा किटनाशक, दुसीनाशक विषादी, सुक्ष्म तत्व तथा जैविक विषादी र हिउँदै तथा बसन्ते तरकारीको बीउ वितरणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
 ५. सैनामैना नगरपालिका वडा नं. ३ मा निर्माण सम्पन्न भएको शित भण्डारगृहलाई स्वीकृत कार्यविधि बमोजिम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
 ६. हाल विषादी तथा रासायनिक मलको कारणले माटोको उर्वरा शक्ति घट्दै गएकोले माटोको गुणस्तर जाँच गरी उपयुक्त खेति प्रवर्द्धन गर्न माटो परीक्षण शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
 ७. माहुरी पालन गर्ने व्यावसायिक कृषकहरुलाई मह उत्पादन प्रवर्द्धनको लागि तोरीको बीउ, चिउरी, लिची र कल्की फुलका विरुवामा अनुदान दिइनेछ ।
 ८. कृषक समूहहरुको मागमा आधारित स्थलगत तालिम र वाली विशेष अनुसार फलफुल खेति, बेमौसमी तरकारी खेति र पोष्ट हार्वेष्ट सम्बन्धि तालिम संचालन गरिनेछ ।
 ९. युवाहरुको बढ्दो विदेश पलायनलाई निरुत्साहित गर्न र वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका युवालाई कृषि पेशामा आकर्षित गराई स्वदेशमै रोजगारी सिर्जना गर्न वाली लगाउने कृषकहरुलाई वाली लगाएको क्षेत्रफलको आधारमा प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइनेछ ।
 १०. अर्गानिक वाली उत्पादनमा किसानहरुलाई उत्प्रेरित गर्नका लागि आई.पि.एम. कृषक पाठशाला संचालन गरिनेछ । प्राङ्गारिक र भर्मी कम्पोष्ट मल उत्पादन गर्ने व्यावसायिक कृषकहरुलाई उत्पादनको आधारमा प्रोत्साहन अनुदान कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
 ११. तरकारी र फलफुल लगाउने व्यावसायिक कृषकहरुलाई प्लाष्टिक रोल अनुदानमा वितरण गरिनेछ । व्यावसायिक रुपमा आलु उत्पादन गर्ने कृषकहरुलाई क्षेत्रफलको आधारमा प्रोत्साहन अनुदानको कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
 १२. विभिन्न वाली र वालीमा लाग्ने रोग किराको बारेमा जानकारी दिने उद्देश्यले सूचनामुलक सामाग्री छपाई वितरण गर्नुका साथै विभिन्न वालीमा उत्कृष्ट कृषक छनौट गरी वाली उत्पादन प्रदर्शन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
 १३. निर्वाहमुखी कृषि पेशालाई व्यवसायिक कृषि उत्पादन तर्फ रुपान्तरण गर्नका लागि विउ उत्पादक कृषकहरुलाई विउ, मल, कृषि औजार र यन्त्र उपकरणमा अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
 १४. परिचय पत्रको आधारमा मलखाद लगायत कृषि अनुदान उपलब्ध गराउन र वास्तविक किसान पहिचान गर्नको लागि किसानहरुको सूचिकरण गरी किसान परिचय पत्र उपलब्ध गराइनेछ ।
 १५. "कृषिको आधार: सिँचाइमा सुधार" भन्ने मुल नारा अनुसार कृषि खेती अभिवृद्धि हुने गरी विद्यमान सिँचाइ संरचनाको सुदृढीकरण, सतह तथा भूमिगत सिँचाइ प्रणालीको पुर्नस्थापना तथा मर्मत सम्भारमा जोड दिइनेछ ।
 १६. नगर भित्र कृषि उत्पादनलाई बढवा दिन नगरपालिकाबाट सञ्चालित मुर्गिया साप्ताहिक हाटवजार र शान्तिटोल साप्ताहिक हाटवजारलाई थप व्यवस्थित बनाउँदै लगिनेछ र सालझण्डीको पानवारी हाटवजारलाई सञ्चालनमा ल्याउन संघीय तथा प्रदेश सरकारसंग सालझण्डी देखि पानवारी जोड्ने झोलुङ्गेपुल निर्माण गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
 १७. दूधजन्य उत्पादनलाई वृद्धि गर्न निःशुल्क नक्ष सुधार कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । पशु स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम उपचार, खोप र प्रयोगशाला सेवालालाई प्राथमिकता दिइनेछ । दूध र मासुमा उत्पादन लागत कम गर्नका लागि हिउँदै, बर्षे, घाँसको बीउ वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिई साईलेज घाँस उत्पादन कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ ।
 १८. "उत्पादन साथमा, अनुदान हातमा" भन्ने नारालाई आत्मसात् गर्दै दूध र मासु उत्पादन गर्ने किसानलाई उत्पादनको आधारमा प्रोत्साहन सहयोग अनुदान तथा यान्त्रिकीकरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

१९. पशुपन्छी जन्य रोगहरु नियन्त्रण गर्न विषय विशेषज्ञ सहितको पशु स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराइनेछ। व्यवसायिक पशुपन्छी तथा मत्स्यपालक कृषकहरुको फर्म दर्ता तथा नवीकरण नियमित रूपमा गर्दै लगिनेछ। दूधमा आत्मनिर्भर हुनको लागि गाईभैँसी प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। सामुदायिक कुकुरमा लाग्ने रेबिज रोग नियन्त्रण गर्नका लागि खोप कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। वाणगंगा नगरपालिकासंगको सहकार्यमा सुरु गरिएको छाडा चौपाया व्यवस्थापन कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
२०. नगर क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका सहकारी संस्थाहरुलाई सहकारीका मूल्य, मान्यता र सिद्धान्तको पालना गराउन विद्यमान कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयनसँगै संस्थागत विकास र अनुशिक्षण कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ। सहकारीहरुको नियमित अनुगमन र नियमनलाई निरन्तरता दिँदै संस्थागत सुशासन, लगानीको सुरक्षा तथा पारदर्शी उपयोग सुनिश्चित गरिनेछ।
२१. सहकारीलाई उत्पादन र आयमूलक क्षेत्रमा केन्द्रित गराई स्थानीय रोजगारी र आय आर्जनमा टेवा पुऱ्याउने नीति अवलम्बन गरिनेछ। सहकारीको संख्यात्मक वृद्धिभन्दा गुणात्मक विकासलाई प्राथमिकता दिँदै संस्थाहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरिनुका साथै उद्देश्य र कार्यक्षेत्र मिल्ने सहकारीहरुलाई एकीकरण गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ।
२२. रोजगार कार्यक्रमलाई अझ प्रभावकारी रूपमा अगाडि बढाउन सामुदायिक आयोजनामा सैनामैना नगरपालिकाको लागत साझेदारी कायम गरिनेछ।
२३. बेरोजगार व्यक्तिहरुको तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण गरी रोजगार सूचना व्यवस्थापन प्रणालीमा बेरोजगारको सूची अद्यावधिक र व्यवस्थित गर्नुका साथै नगरपालिका भित्र उपलब्ध रोजगारीका अवसरहरुको पहिचान गरी रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत सूचना प्रवाह गरी रोजगारीका लागि रोजगारदाताहरूसँग सहजिकरण गरिनेछ।
२४. स्थानीय स्तरमा रोजगार रणनीति तयार गरी लागु गरिनेछ, जसबाट स्थानीय जनसंख्या, स्रोत र साधन, सामाजिक, आर्थिक तथा रोजगारीको तथ्याङ्क विश्लेषण गरी विशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ।
२५. वैदेशिक रोजगारीमा जाने व्यक्तिहरुको लागि श्रम स्वीकृति र पुनः श्रम स्वीकृतिको कार्यलाई सहजीकरण गर्नुका साथै रोजगारीको सिलसिलामा विदेशमा गई बिरामी भएका, अलपत्र परेका, अङ्गभङ्ग तथा मृत्यु भएका व्यक्तिहरुको राहत तथा उद्धारको लागि वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय सँग समन्वय गरिनेछ।
२६. स्थानीय स्तरमा रोजगारीको प्रवर्द्धनका लागि सार्वजनिक निर्माण कार्यहरुमा सम्भव भए सम्म श्रममुलक प्रविधिको प्रयोग गरी रोजगारी सिर्जनामा जोड दिइनेछ।
२७. वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्तिहरुलाई सामाजिक तथा आर्थिक रूपमा सक्षम बनाउनका लागि आवश्यक सीपमूलक तथा आय आर्जनका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ।
२८. श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय र सैनामैना नगरपालिकाको लागत साझेदारीमा वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, व्यवस्थित र मर्यादित बनाउनको लागि सुरक्षित आप्रवासन (सामी) कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
२९. संघीय सरकारको सहयोगमा निर्माण सम्पन्न भई चालु आर्थिक वर्षबाट सञ्चालन हुँदै आएको सैनामैना नगर अस्पताललाई थप जनशक्ति र स्रोत साधनको व्यवस्था मिलाई अस्पतालबाट सञ्चालन गरिने सेवा सुविधालाई सुदृढ गर्दै स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम समेत सञ्चालन गर्ने गरी थप प्रभावकारी बनाइनेछ।
३०. “कोख देखि शोक सम्म, नगर सरकार” भन्ने नीतिलाई अवलम्बन गर्दै घरमा हुने सुत्केरीलाई शुन्य गर्नको लागि सैनामैना नगर अस्पतालमा रहेको २४ घण्टे बर्थिंग सेन्टरलाई व्यवस्थित बनाउँदै लगिनेछ। स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउने कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। साथै सुत्केरी र नवजात शिशु स्वास्थ्य पोषण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
३१. पाठेघरको मुखको क्यान्सर, स्तन क्यान्सर, मानसिक स्वास्थ्य समस्या लगायत नसर्ने रोगको स्क्रिनिंग तथा चेतनामुलक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
३२. गर्भवती तथा सुत्केरी महिला, ७० वर्ष माथिका ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, अति गरिव तथा विपन्न नागरिकहरुलाई रुपन्देही जिल्ला भित्रका स्वास्थ्य संस्थासम्म पुग्नका लागि निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवालाई निरन्तरता दिइनेछ।

३३. मुख्य गरी थारु समुदायमा देखिने वंशाणुगत रोग सिकलसेल एनिमिया तथा थालासेमियाको समयमा पहिचान गर्नको लागि स्क्रिनिंग तथा चेतनामुलक कार्यक्रमको व्यवस्था मिलाइनेछ।
३४. क्यान्सर, मुटुरोग, मृगौलारोग, गम्भीर चोटपटक लागेका लगायत विभिन्न स्वास्थ्य समस्या भएर आर्थिक अभावमा स्वास्थ्य संस्थामा जान नसकेका विपन्न नगरवासीलाई स्वास्थ्य संस्थासम्म पुगेर जाँच तथा उपचार गराउन विशेष व्यवस्था मिलाइनेछ।
३५. जनावरको टोकाईबाट लाग्ने रेविज रोगको रोकथामका लागि सैनामैना नगर अस्पतालमा सञ्चालित एन्टी रेविज भ्याक्सिन लगाउने कार्यलाई थप व्यवस्थित बनाउँदै लगिनेछ।
३६. स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको Out of Pocket Expenditure लाई कम गर्न स्वास्थ्य विमामा दर्ता नभएका नागरिकलाई स्वास्थ्य विमाको पहुँचमा ल्याउन आवश्यक नीतिको अवलम्बन गरिनेछ साथै सबै महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई दिइँदै आएको निःशुल्क स्वास्थ्य विमालाई निरन्तरता दिइनेछ।
३७. कुष्ठरोग र क्षयरोग मुक्त पालिका बनाउन क्षयरोग र कुष्ठरोगका विरामीलाई उचित समयमा पहिचान गरी उपचारको दायरामा ल्याउनको लागि स्क्रिनिंग शिविरहरु सञ्चालन गरिनेछ।
३८. किशोरीहरुमा हुने रक्तअल्पता कम गर्नको लागि साप्ताहिक रुपमा आइरन फोलिक एसिड खुवाउने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिँदै सबै किशोरीको रक्तअल्पता परीक्षण गर्ने नीति लिइनेछ।
३९. महिला, बालबालिका र किशोरकिशोरी सबैको पोषण अवस्थामा सुधार गरी पोषण मैत्री स्थानीय तह घोषणा गर्ने नीति लिइनेछ।
४०. स्वास्थ्य सम्बन्धी तथ्याङ्क व्यवस्थापनलाई व्यवस्थित र गुणस्तरीय बनाइ तथ्यपरक योजना तर्जुमाको लागि प्रोत्साहन गरिनेछ साथै तथ्याङ्क व्यवस्थापनलाई डिजिटलाइज गर्दै जाने नीति लिइनेछ।
४१. नगरपालिका क्षेत्रभित्र मातृ तथा नवशिशु स्वास्थ्य सुधारका लागि महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविकाले पुर्याउँदै आएको योगदानको उच्च मुल्याङ्कन गरी प्रोत्साहनको व्यवस्था मिलाईने छ।
४२. प्रजनन स्वास्थ्य तथा सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरी प्रजनन उमेरका किशोरी तथा महिलाको चेतना अभिवृद्धि गराउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
४३. प्राकृतिक विधिबाट दीर्घ रोगीहरुको उपचारमा सहयोग पुर्याउन सैनामैना १ बनकट्टामा निर्मित सैनामैना प्राकृतिक चिकित्सालय र वडा नं ८ मा रहेको नागरिक आरोग्य केन्द्र सञ्चालनमा आवश्यक सहयोग गरिनेछ।
४४. “समग्र शिक्षाको सुधार, बालबालिका विद्यालय प्रवेशको आधार” भन्ने भनाईलाई आत्मसात् गरी सबै सामुदायिक विद्यालयको समग्र पक्षको सुधार गर्नका लागि पुर्वाधार विकासको साथै अन्य शैक्षिक विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
४५. “स्वच्छ आहार, स्वस्थ तन; अनि मात्र सिकाईमा लाग्छ मन” भन्ने कुरालाई मनन गरी संघीय सरकारको सहयोगमा प्रारम्भिक बालविकास देखि कक्षा ५ सम्मका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा तयार गरिएको स्वच्छ र स्वास्थ्यवर्धक दिवा खाजा खुवाउने व्यवस्थालाई अभिभावकको समेत सहभागितामा थप व्यवस्थित गराइनेछ।
४६. सामुदायिक विद्यालयका कर्मचारी तथा बालविकासका सहजकर्तालाई नगरपालिकाबाट पारिश्रमिकमा थप गरिँदै आएको अनुदानलाई निरन्तरता दिइनुका साथै विद्यालय समायोजनका क्रममा बन्द हुन गएका प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रमा विद्यार्थीहरुको संख्या पर्याप्त भई पुनः स्थापना गर्न सम्बन्धित समुदायले चाहेमा आवश्यक सहजिकरण गरिनेछ।
४७. अनौपचारिक प्रौढ विद्यालय तथा धार्मिक विद्यालय सन्चालनमा दिइँदै आएको प्रोत्साहन अनुदानलाई निरन्तरता दिइनेछ।
४८. सैनामैना नगर भित्र सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक, विद्यार्थी, विद्यालय व्यवस्थापन समिति र सरोकारवालाहरुको क्षमता अभिवृद्धिका लागि आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
४९. विद्यालयमा कार्यरत महिला शिक्षकहरु कानून बमोजिम प्रसूति विदामा बसेको अवस्थामा विद्यार्थीहरुको पठन पाठनमा हुने क्षतिलाई कम गर्न निजको स्थानमा स्नातक वा स्नातकोत्तर तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुलाई स्वयं सेवक शिक्षकको रुपमा कार्य गराउने नीति लिइनेछ।

५०. सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत सबै छात्राहरूलाई आवश्यक पर्ने सेनेटरी प्याड निशुल्क उपलब्ध गराइने र डिस्पोजल मेसिनको माध्यमबाट प्रयोग भएका सेनेटरी प्याडलाई डिस्पोज गरी विद्यालयमा हुन सक्ने प्रदुषणलाई कम गर्दै लगिनेछ।
५१. संघीय सरकार मार्फत सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत छात्रा, दलित, अपाङ्ग र विपन्न विद्यार्थीलाई दिइँदै आएको छात्रवृत्तिलाई निरन्तरता दिइनेछ र संस्थागत विद्यालयले नियमानुसार प्रदान गर्नु पर्ने छात्रवृत्तिलाई एकरूपता कायम हुने गरी थप व्यवस्थित गराइनेछ।
५२. राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूपले तोके बमोजिम स्थानीय विषयवस्तुमा आधारित आधारभूत तहको स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयनमा लैजान आवश्यक तयारी गरिनेछ।
५३. विद्यालयको सरसफाई, हरियाली प्रवर्द्धन र सुन्दरताको लागि विद्यालयमा उपस्थित सबै सरोकारवालाको **“विद्यालयको सरसफाई र सुन्दरताको लागि हरेक दिन मेरो दुई मिनेट”** भन्ने अवधारणाको कार्यान्वयन गर्न हरेक दिन दुई मिनेट समय व्यवस्थापन गर्न / गराउन अभियान सञ्चालन गरिनेछ।
५४. सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तरलाई अभिवृद्धि गर्न र शिक्षण सिकाईलाई प्रविधियुक्त बनाउन सामुदायिक विद्यालयहरूमा आइ.सि.टी. केन्द्र निर्माण गरिनेछ। विज्ञान प्रयोगशाला र पुस्तकालय नभएका विद्यालयहरूमा विज्ञान प्रयोगशाला र पुस्तकालय स्थापना गरिनेछ।
५५. विद्यालयको विकासमा निरन्तर लागी विद्यालयको सकारात्मक परिवर्तन गर्न सफल विद्यालयहरूका असल अभ्यासहरू आदान प्रदान गरी सिकाईमा सहजिकरण गर्न **“निरन्तर प्रयास बाट परिवर्तन सम्भव छ”** भन्ने नारालाई कार्यान्वयनमा सहजिकरण गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ।
५६. नगरपालिका भित्र दक्ष प्राविधिक जनशक्ति तयार गर्न विज्ञान तथा प्राविधिक धारमा अध्यापन गराउने विद्यालयलाई प्रोत्साहित गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
५७. नगरपालिका भित्रका युवाहरूलाई स्वदेशमै बसी उद्यमशिल बनाउन BTI, KNPI जस्ता संस्थाहरूसँगको सहकार्यमा युवा लक्षित सीपमूलक र रोजगारमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
५८. कक्षा आठको नगरस्तरीय परीक्षाका साथै अन्य कक्षाको विद्यार्थीको मूल्यांकन प्रक्रियालाई थप विश्वसनीय र वस्तुपरक बनाउन सहजिकरण गर्नुका साथै सिकाई उपलब्धिको विश्लेषण गरी त्यसको आधारमा शिक्षण सिकाईमा सुधार गर्ने रणनीति अबलम्बन गरिनेछ।
५९. विद्यार्थीहरूमा अन्तर्निहित प्रतिभा प्रस्फुटन गर्न अतिरिक्त क्रियाकलाप सम्बन्धी प्रतियोगिताहरू संचालन गरिनुका साथै प्रभावकारी कार्यसम्पादन गर्ने उत्कृष्ट शिक्षक र विद्यालयलाई निश्चित मापदण्डका आधारमा पुरस्कृत गर्नुका साथै उत्कृष्ट नतिजा ल्याउने विद्यार्थीलाई समेत पुरस्कृत गरिनेछ।
६०. संस्थागत विद्यालयहरूको वर्गीकरण गरी वर्गीकरणका आधारमा संस्थागत विद्यालयले लिने शुल्कमा एक रुपता कायम गर्न लगाइनेछ।
६१. नगरपालिका भित्र रहेका बालबालिकाहरूको सर्वाङ्गिक विकास गरी नगरलाई बालमैत्री नगरको रुपमा विकास गराउन **बालबालिकासँग नगर प्रमुख** कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिनुका साथै उक्त कार्यक्रमबाट बालबालिका मार्फत बालबालिकामा (Child to child approach) र बालबालिका मार्फत समुदायमा (Child to community approach) का आधारमा समुदायमा रहेका समस्या समाधान उन्मुख हुने गरी कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ।
६२. नगर भित्रका युवा तथा बालबालिकाहरूलाई खेलकुदमा सहभागी गराइ नगरलाई खेलकुदको केन्द्रको रुपमा विकास गर्न खेलाडी उत्पादन गरी खेलकूदमा व्यवसायिकता प्रवर्द्धन गर्न र खेलकूद अभियानलाई सार्थक बनाउन युवा तथा बालबालिकाहरूलाई खेलमा प्रोत्साहन गरिनेछ। नगर भित्र संचालन हुने सबै किसिमका खेलहरूलाई एकद्वार प्रणालीबाट नगरस्तरीय खेलकूद समितिद्वारा सञ्चालन गरिनेछ र कुनै एक विधामा लागत साझेदारीमा खेलकुद सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
६३. सैनामैना वडा नं. ४ मा निर्माणाधिन फुटबल रङ्गशालालाई क्रमशः व्यवस्थित बनाउँदै नगरको गौरव खेल पूर्वाधारको रुपमा विकास गर्न आवश्यक कार्यविधि तयार गरिनेछ। उक्त कार्यविधिको आधारमा नगरस्तरीय खेलकुद विकास समिति मार्फत सञ्चालन, मर्मत संभार, रेखदेख तथा नियमित प्रयोगको व्यवस्थापन मिलाइनेछ।

रङ्गशालालाई स्थानीय प्रतियोगिता, विद्यालयस्तरीय खेलकुद, महिला तथा बालमैत्री अभ्यास र प्रशिक्षण कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने स्थलको रूपमा प्रयोग गरिनेछ। वडा नं. ७ लम्टैयास्थित गौतम बुद्ध क्रिकेट रंगशालालाई व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ। नगरभित्र निर्माण सम्पन्न भएका सबै विधाका खेलकुद पुर्वाधारहरूको दिगो सञ्चालनका लागि आवश्यक कार्यविधि बनाई लागु गरिनेछ।

६४. सामाजिक न्याय र समताका लागि सकारात्मक विभेदको नीति अवलम्बन गर्दै क्षमता विकास तथा स्वरोजगार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ।
६५. विधवा तथा एकल महिला, द्वन्द्वपीडित तथा हिंसापीडित महिला, बेरोजगार तथा अति पिछडिएका व्यक्ति, विपन्न समुदायका महिला र यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यकहरूको पहिचान, मूलप्रवाहीकरण, समावेशीकरण तथा सशक्तीकरणका लागि उनीहरूको सीप तथा क्षमता विकास र रोजगारमुलक तालिम मार्फत स्वरोजगार बनाउन आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ।
६६. नगरपालिकाले गरेका असल अभ्यास बारे पत्रकार महिलाहरूलाई खोजमुलक समाचार लेखन तथा लैङ्गिक हिंसा, मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार बिरुद्धका कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ।
६७. नगरपालिकालाई बालमैत्री नगरपालिका बनाउन बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यविधि बनाई कार्यविधिले तोकेका सूचकहरूलाई क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ।
६८. बाल क्लव तथा किशोरी समूहलाई क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ साथै अनाथ, असहाय, बेसाहारा, अशक्त, विपन्न बालबालिकाहरूको लागि बालकोषको व्यवस्था मिलाइनेछ।
६९. अपाङ्गता परिचय पत्र वितरण कार्यलाई थप व्यवस्थित बनाउँदै टोल विकास संस्थाको सहयोगमा अपाङ्गता भएका ब्यक्तिहरूको लगत तयार गरी अध्यावधिक गरिनेछ।
७०. हात/खुट्टा गुमाएका १८ वर्ष मुनिका बालबालिकाको कृत्रिम हात/खुट्टा राख्नको लागि अपाङ्ग बाल अस्पताल काभ्रे बनेपासँग आवश्यक समन्वय तथा सहजिकरण गरिनेछ।
७१. ज्येष्ठ नागरिकको पहिचान, सम्मान तथा सहभागिताको लागि नगर तथा वडा स्तरीय समिति गठन तथा परिचालन गरिनेछ।
७२. महिलाको शान्ति र सुरक्षा सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषदको प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन सम्बन्धी दोस्रो राष्ट्रिय कार्ययोजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्यका साथै कार्यनीति बमोजिम कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
७३. यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यकहरूको लागि उनीहरूको आवश्यकताको आधारमा कार्यक्रम तय गरी संचालन गरिनेछ र लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण (लै.स.सा.स.) परीक्षणको व्यवस्था मिलाइनेछ।
७४. "विभेदमुक्त नगर, समानतायुक्त नगर" बनाउने कार्यका लागि छुवाछुत बिरुद्ध सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुका साथै सामाजिक आर्थिक रूपमा सशक्त बनाउन आय आर्जन तथा सिपमुलक ब्यवसायिक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
७५. **महिलासँग उपप्रमुख** कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई थप व्यवस्थित बनाउँदै लगिनेछ। तालिम प्राप्त अति विपन्न महिलाहरूलाई ब्यवसायिक बनाउन थप सहयोग गर्नुका साथै ब्यवसायी महिलाहरूद्वारा उत्पादन गरिएका वस्तुहरूको बजारीकरणको लागि कोसेली घर निर्माण तथा सञ्चालनको व्यवस्था मिलाइनेछ।
७६. सामाजिक परिचालनको माध्यमबाट गरिबी न्युनिकरण गर्ने उद्देश्यले सैनामैना नगरपालिकामा सञ्चालित स्थानीय विकास कोष कार्यक्रमबाट सकारात्मक विभेदको नीति अवलम्बन गरी "संगठन, बचत र सीप विकासको माध्यमबाट समुदायमा रहेका दलित, जनजाति, आदिवासी, विपन्न तथा पिछडिएका व्यक्तिहरूलाई सामाजिक, आर्थिक शसक्तीकरणको लागि जनचेतनामुलक, क्षमतामुलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। साथै सामुदायिक संस्थाका कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउन वडागत रूपमा सामाजिक सचेतनाका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
७७. सामुदायिक संस्थामा ऋणपूँजी लगानीको माध्यमबाट सदस्यहरूलाई विभिन्न आयमुलक व्यवसाय सञ्चालन गरी स्वावलम्बी र आत्मनिर्भर बन्न प्रेरित गरिनेछ। साथै वडा न.१० र ११ का बाँकी क्षेत्रमा सामुदायिक संस्था गठन गरी परिचालन गरिनेछ।

७८. धार्मिक तथा साँस्कृतिक परम्पराहरूलाई संरक्षण गर्न नगर क्षेत्र भित्र सञ्चालन हुने ऐतिहासिक भड्छा महोत्सवका साथै विभिन्न समुदायका धार्मिक तथा साँस्कृतिक कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ।
७९. नगरको समग्र विकासमा संघ, प्रदेश र नगरपालिका बीच अन्तर तह समन्वय र सहकार्य गरिनेछ। सडक पूर्वाधार, शैक्षिक सुधार, फोहरमैला व्यवस्थापन, विपद् व्यवस्थापन जस्ता विषयमा लागत साझेदारीको आधारमा कार्य सम्पन्न गर्ने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ।
८०. नगरको गौरवको योजनाको रूपमा रहेको सैनामैना चक्रपथ अन्तरगत सालझण्डी खण्डको शहरी आवागमन सुधार, ढल निकास, पैदल मार्गको सुविधा र बजारको पहुँच समेत हुने गरी एसियाली विकास बैंकको लागत साझेदारी, संघीय सरकारको अनुदान, नगर विकास कोषको सहूलियत ऋण र सैनामैना नगरपालिकाको साझेदारीमा सालझण्डी सडकखण्ड तथा अन्य लिङ्ग मार्गहरू निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ।
८१. नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँगको सहकार्य र स्थानीय समुदायको सहभागितामा सुरक्षित र सुन्दर सैनामैना निर्माणका लागि **उज्यालो शहर कार्यक्रम** अन्तर्गत नगरभित्रका मुख्य तथा सहायक मार्गहरूमा स्मार्ट सडक बत्ती जडान तथा हरियाली प्रवर्द्धन गरी हरित सडक निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ।
८२. **"हामी बनाउँछौं, हाम्रो पुर्वाधार; आधा लगानी, पूरा अपनत्व"** भन्ने अवधारणालाई आत्मसात गर्दै पूर्वाधार निर्माणमा स्थानीय स्वामित्व र दिगोपनालाई सुनिश्चित गर्न ५०/५० प्रतिशत लागत साझेदारीमा मागमा आधारित योजनाहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ।
८३. नगरपालिका भित्र रहेका आदिवासी थारु समुदायको पहिचान, संस्कृति र जीवनशैलीलाई संरक्षण गर्दै, समुदायमा भौतिक पूर्वाधार विकासलाई वातावरणमैत्री रूपमा विस्तार गर्न **"नमूना उज्यालो थारु गाउँ"** कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइ अन्य आदिवासी बस्तीहरूमा समेत क्रमशः विस्तार गरी समुदायको साँस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण गर्दै पूर्वाधार विकास गरिनेछ।
८४. संघ, प्रदेश र नगरपालिकाको सहलगानीमा प्रशासनिक, पर्यटकीय तथा आर्थिक केन्द्र जोड्ने गरी सुरक्षित र वातावरणमैत्री नगर सडक निर्माण कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ।
८५. नगरक्षेत्र भित्रका अधुरा, जीर्ण सडक तथा अन्य पुर्वाधारहरूको मर्मत, स्तरउन्नती र सञ्चालनका लागि स्थापित मर्मत संभार कोषलाई निरन्तरता दिइनेछ।
८६. नगर भित्र रहेका खोलाहरूमा बाढी र कटान न्यूनीकरण गर्न तटबन्ध निर्माण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। यसका लागि संघ/प्रदेश सरकारसँग सहकार्य गर्दै स्थानीय जनसहभागितामा आधारित संरचना निर्माण गरिनेछ।
८७. जल व्यवस्थापन, बाढी नियन्त्रण, कृषि सिँचाइ र पर्यावरणीय सन्तुलनका दृष्टिले अत्यन्तै महत्वपूर्ण मानिएको सैनामैना- ३ मा रहेको बहुउद्देश्यीय लाम्तीरह बाँध निर्माण योजना प्रारम्भ गर्नका लागि संघीय सरकारसँग समन्वय गरिनेछ।
८८. पर्रोहा परमेश्वर बोलबम धाम क्षेत्रको धार्मिक, साँस्कृतिक र पर्यटकीय महत्वलाई दृष्टिगत गर्दै संघीय सरकार र प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा गुरुयोजना बमोजिम संरचनाहरूको विकास गरिनेछ।
८९. संघ, प्रदेश र नगरपालिकाको सहकार्यमा नगर क्षेत्रभित्र रहेका ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक तथा पर्यटन क्षेत्रको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्दै ती क्षेत्रलाई धार्मिक तथा प्राकृतिक पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा प्रवर्द्धन गरिनेछ।
९०. सैनामैना नगरपालिका वडा नं. १ मा रहेको ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक महत्व बोकेको खुला संग्राहालयलाई विश्व सामु चिनाउन र पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न विशेष नीति लिइनेछ। साथै सैनामैना क्षेत्रलाई बुद्ध सर्किट मार्फत लुम्बिनी विकास कोषसँग जोड्न आवश्यक पहल गरिनेछ।
९१. ट्रमा सेन्टर र जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्ग ग्राम निर्माण गर्न जग्गाको प्राप्ति देखि निर्माणसम्मका कार्यहरूका लागि संघीय र प्रदेश सरकारसँग विशेष पहल गरिनेछ।
९२. नगर भित्र छरिएर रहेका उद्योग तथा नगरपालिकामा नयाँ उद्योग सञ्चालनका लागि संघीय सरकारबाट स्वीकृत औद्योगिक ग्रामलाई सञ्चालनमा ल्याउन संघ तथा प्रदेश सरकारसँग आवश्यक पहल गरिनेछ।
९३. नगरको भू-जल सतहलाई स्थायित्व ल्याउन, वर्षाको पानी पुनर्भरण प्रणाली प्रवर्द्धन गर्न र वातावरणीय सन्तुलन कायम राख्न **"एक वडा एक पोखरी"** कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै दीर्घकालीन रूपमा संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिनेछ।

सौन्दर्ययुक्त पोखरी निर्माण, पोखरीहरूलाई हरियाली, वाक-वे, फुड स्टल, बोटिङ सहितको पर्यावरणीय पार्कमा विकास गरिनेछ।

९४. स्थानीय विपद् न्यूनीकरणलाई थप प्रभावकारी बनाउन "पूर्वतयारीमा जुटौं, जोखिम घटाऔं" भन्ने अभियान अन्तर्गत नगर तथा वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्वयंसेवक र आपतकालिन उद्धार टोलीलाई अभिमुखिकरण तालिम तथा पूर्वतयारी अभ्यास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। साथै विपद् व्यवस्थापनलाई थप प्रभावकारी र समन्वययुक्त बनाउन स्थानीय संरचना, जनशक्ति र उपकरणहरूलाई एकीकृत गर्दै स्थानीय आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रलाई सुविधा सम्पन्न बनाइने छ र वडास्तरमा समेत विपद् व्यवस्थापन कक्ष स्थापना गरिनेछ।
९५. स्वीस रेडक्रसको आर्थिक सहयोग र नेपाल रेडक्रस सोसाइटीसँगको सहकार्यमा सञ्चालित SUPER परियोजनाबाट जलवायु उत्थानशीलता, विपद् पूर्वतयारी, जोखिम मूल्याङ्कन र पुनर्लाभ कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ। परियोजनाबाट प्राप्त प्राविधिक ज्ञान, समुदायस्तरीय अभ्यास र उपकरणहरूलाई संस्थागत गर्दै, नगरलाई विपद् उत्थानशील र जलवायु अनुकूलन समाज निर्माणतर्फ उन्मुख गराइनेछ।
९६. तातो हावा (लु) र गर्मी जन्य जोखिमबाट विद्यार्थी, विरामी र समुदायलाई सुरक्षित गर्न नगरपालिका, स्विस् रेडक्रस र नेपाल रेडक्रसको सहकार्यमा Heat and Health Initiatives कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
९७. "स्वस्थ नागरिक, स्वस्थ नगर" भन्ने नीतिलाई अंगिकार गरी "एक वडा, एक खुला व्यायामशाला" निर्माण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ साथै निर्माण भएका उक्त व्यायामशालाहरूको उपयोग, रेखदेख र सञ्चालनको जिम्मा टोल विकास संस्था वा इच्छुक उपयुक्त स्थानीय स्तरका संस्थालाई दिइनेछ।
९८. समृद्धिका लागि वन परियोजना अन्तर्गत निजी तथा सार्वजनिक जग्गामा कृषि वन प्रणालीमा आधारित वृक्षारोपण गरी जल तथा माटो संरक्षणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
९९. सैनामैना नगरपालिकाको कूल क्षेत्रफलको ५७% क्षेत्रफल वन क्षेत्रले ढाकेको कुरालाई आत्मसात गर्दै हरितगृह ग्यास (Green House Gas) उत्सर्जनलाई न्यूनीकरण गरी सैनामैना नगरपालिकालाई कार्बन नेगेटिभमा लैजानको लागि जोड दिइनेछ।
१००. दिगो वन व्यवस्थापन मार्फत वन पैदावार उत्पादन बृद्धि गरी स्थानीय आपूर्ती, हरित रोजगारी सृजना र आयात प्रतिस्थापनमा जोड दिइनेछ। सामुदायिक वनको उचित व्यवस्थापन गर्दै वनमा आधारित स्रोतहरूको अधिकतम उपयोग गरिनेछ।
१०१. समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन समूहहरूलाई सुशासन, लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशिकरण र सुरक्षामा आधारित क्षमता विकास तालिमहरू सञ्चालन गरी समूहहरूको वन व्यवस्थापन क्षमतालाई अभिवृद्धि गरिनेछ।
१०२. सार्वजनिक जग्गाको संरक्षण, सार्वजनिक पोखरी तथा सिमसार क्षेत्रको संरक्षणका लागि प्रदेश तथा संघीय सरकारसँग समन्वय गरी आवश्यक प्रवन्ध मिलाइनेछ।
१०३. विकासका आयोजनाहरू सञ्चालन गर्दा वातावरणलाई प्रतिकूल असर पर्न नदिनको लागि वातावरणीय अध्ययन गर्नुपर्ने कार्यलाई थप प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ।
१०४. सैनामैना नगरपालिका, कञ्चन गाउँपालिका, शुद्धोधन गाउँपालिका र गैडहवा गाउँपालिकाको संयुक्त लगानीमा सञ्चालित अन्तर स्थानीय तह विपद् व्यवस्थापन तथा वारुणयन्त्र सञ्चालनलाई निरन्तरता दिई आगजनीबाट हुने जनधनको क्षतिलाई समयमै नियन्त्रण गर्न कोषमा पुर्याउदै आएको योगदानलाई वृद्धि गर्दै लगिनेछ।
१०५. फोहरमैलाको दीर्घकालीन व्यवस्थापन गर्न सैनामैना १० स्थित एकला पहाडमा अन्तर स्थानीय तह संयुक्त फोहरमैला प्रशोधन केन्द्र निर्माणका लागि जग्गाको भोगाधिकार प्राप्त भइसकेको छ। उक्त परियोजनालाई संघ, प्रदेश, स्थानीय तह र निजी क्षेत्रको सहकार्यमा निर्माण कार्य सुरु गरिनेछ। यसका लागि प्राथमिक चरणमा पहुँचमार्ग निर्माण, जग्गा सट्टा भर्ना तथा रुख कटान अनुमति प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ।
१०६. नगरपालिकाबाट खानेपानी तथा सरसफाइ योजना (वास प्लान) निर्माण भइ सकेकोले सोही योजनाको आधारमा संघीय र प्रदेश सरकारको सहयोगमा सम्पूर्ण नगरवासीलाई पिउन योग्य पानी उपलब्ध गराइनेछ। खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता संस्था मार्फत स्वच्छ खानेपानीको साथै सरसफाइका विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने

व्यवस्था मिलाईनेछ। दुई वा सो भन्दा बढी खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता संस्थाहरूलाई एकीकरण गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।

१०७. नगरपालिका भित्र रहेका साविकमा जिल्ला जलस्रोत समितिमा दर्ता भई सञ्चालनमा रहेका खानेपानी सरसफाइ उपभोक्ता संस्थालाई नगरपालिकाको खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता ऐन, २०७८ बमोजिम अनिवार्य रूपमा अध्यावधिक गर्ने र दर्ता नभएका संस्थालाई दर्ता गरी नगरपालिका भित्र रहेका सबै खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता संस्थाले लिँदै आएको धारा जडान तथा पानी उपभोग शुल्कलाई एकरूपता कायम गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ।
१०८. नगर क्षेत्रभित्र सञ्चालित वन, खानेपानी, सहकारी संघ लगायतका विभिन्न संघ संस्थाहरूसँग समन्वय गरी ती संस्थाहरूको संस्थागत सुशासन कायम गराइनेछ।
१०९. नगरपालिकालाई पुर्ण सरसफाइ युक्त नगरपालिका बनाउनको लागि नगरपालिका भित्र दर्ता भई सञ्चालनमा रहेका टोल विकास संस्थालाई परिचालन गरी नगरपालिका भित्रका खानेपानी तथा सरसफाइ संस्थाहरूको सहयोगमा टोल टोलमा सरसफाइ अभियान सञ्चालन गरिनेछ।
११०. नक्सा स्वीकृति, आवास व्यवस्थापन र भूमि प्रशासन सेवालाई प्रविधिमैत्री बनाइ सेवा प्रवाहलाई छिटो, छरितो, पारदर्शी र जवाफदेही बनाईनेछ र नागरिकमैत्री डिजिटल आवेदन, अनलाइन अनुगमन तथा एकद्वार प्रणाली मार्फत नागरिकलाई सहज सेवा प्रदान गरिनेछ।
१११. शहरी क्षेत्रभित्र निर्माण कार्यलाई सुरक्षित, व्यवस्थित र दिगो बनाउन नेपाल राष्ट्रिय भवन संहिता र प्राविधिक मापदण्डको पूर्ण पालना सुनिश्चित गरिनेछ भने नगर क्षेत्रभित्र निर्माण हुने घरहरूको प्रत्येक चरणमा प्राविधिक अनुगमन, भवन संहिताको पालना सुनिश्चित गर्ने व्यवस्था र आवश्यकता अनुसार चेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
११२. दिगो शहरी पूर्वाधार विस्तार र भू-स्रोतको संरक्षणलाई प्राथमिकता दिँदै जमिनको वैज्ञानिक प्रयोग तथा सार्वजनिक जग्गाको समुचित व्यवस्थापन गर्न भू-उपयोग योजना (Land Use Plan) अनुसार पूर्वाधार विकास निर्देशित गर्नुका साथै सार्वजनिक जग्गाको पहिचान, नक्सांकन तथा GIS प्रणाली मार्फत डिजिटल अभिलेख व्यवस्थापन गरिनेछ।
११३. नगरपालिकाबाट निर्माण गरिने सार्वजनिक भवनहरूलाई नक्सापास प्रकृत्यामा आवद्ध गरिनेछ र यस अघि निर्माण सम्पन्न भएका सरकारी तथा सामुदायिक भवनलाई समेत नियमन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
११४. वार्षिक बजेटलाई मध्यमकालिन खर्च संरचना, आवधिक योजना र आयोजना बैकसंग आवद्ध गरिनेछ साथै नगरपालिकाबाट सञ्चालन तथा सिफारिस हुने योजनाहरू आयोजना बैकबाट मात्र छनौट गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ र गैर सरकारी संस्था मार्फत सञ्चालन गरिने कार्यक्रममा लागत साझेदारीलाई अनिवार्य गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
११५. सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाउन क्षमता विकास योजना बमोजिम जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्नुका साथै उत्कृष्ट कार्य सम्पादनका आधारमा प्रोत्साहन तथा पुरस्कार प्रदान गरी संस्थागत सुदृढीकरण तथा सेवा प्रवाहलाई चुस्त, दुरुस्त, व्यवस्थित र थप प्रभावकारी बनाइनेछ।
११६. नगरपालिकाबाट गरिने खरिदलाई थप पारदर्शी तथा व्यवस्थित बनाईनेछ।
११७. नगर भित्र हुने गतिविधिलाई जनता समक्ष पुर्याउन सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण र योजनागत रूपमा हुने सार्वजनिक परीक्षणको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ। सूचनाको हक सम्बन्धमा सरोकारवालाहरू बीच अभिमुखिकरण गरिनेछ।
११८. नगरले सञ्चालन गरेका असल अभ्यासहरू, सार्वजनिक महत्वका सूचना नागरिकसम्म पुर्याउन र स्थानीय स्तरमा रहेका जनसरोकारका साझा विषयहरू उजागर गर्न स्थानीय रेडियो तथा टेलिभिजन मार्फत कार्यक्रम सञ्चालन गरी नागरिक र नगरपालिका बीचको सम्बन्धलाई थप गतिशिल बनाइनेछ भने पत्रकार महासंघको संस्थागत क्षमता विकासका लागि सहयोग गरिनेछ।

११९. सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको लागि लिइने तथ्याङ्कलाई यथार्थ र वस्तुपरक बनाइनेछ। ८० वर्ष माथिका जेष्ठ नागरिक र पूर्ण अपाङ्ग लाभग्राहीहरूको लागि घरघरमै सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिन बैकसँग आवश्यक समन्वय र सहजिकरण गरिनेछ।
१२०. एम.आइ.एस. सेवा इकाइमा कार्यरत कर्मचारीहरूको सेवालाई निरन्तरता दिइ पञ्जीकरण तथा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ।
१२१. नगरवासीलाई प्रत्यक्ष असर नपर्ने गरी राजश्वको दायरा फराकिलो बनाइनेछ। करदाताको सहजताको लागि अनलाइन माध्यम मार्फत क्यूआर कोडबाट राजश्व भुक्तानी गर्न सक्ने व्यवस्था भएकोमा थप सहजता बनाउने उद्देश्यले अनलाइन माध्यमबाट घरमै बसी राजश्व तिर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
१२२. नगरपालिका क्षेत्रभित्र सूचिकरण भई संचालनमा रहेका अटोरिक्सा तथा ई-रिक्सालाई नगरपालिकाले छुट्टै सवारी साधनको नम्बर प्रदान गरी रुट निर्धारण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
१२३. लामो समयदेखि कर बक्यौता रहेका करदाताहरूको लागि कर प्रणालीमा समाहित गराउन विशेष व्यवस्था मिलाइनेछ। राजस्व चुहावट नियन्त्रण गर्न र कर प्रणालीलाई थप व्यवस्थित बनाउन नगर क्षेत्रभित्र लिइने सबै प्रकारका करहरूलाई स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (SUTRA) मा आवद्ध गरिनेछ।
१२४. नगरपालिका स्थापना दिवसको अवसरमा नगरपालिकामा सबै भन्दा बढी कर तिर्ने करदाता, उत्कृष्ट कर्मचारी, सञ्चारकर्मी, उद्यमी, व्यवसायी लगायत नगरको विकासमा उत्कृष्ट योगदान पुर्याउने अन्य व्यक्ति तथा संस्थाहरूलाई सम्मान गरिनेछ।
१२५. नगरपालिकाको स्वीकृत दरवन्दीमा सेवा करारमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्डको परिधि भित्र रही सामाजिक सुरक्षा कोषमा आवद्ध गरिनेछ।
१२६. लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट स्थानीय निजामति सेवा ऐन तथा नियमावली स्वीकृत भई कार्यन्वयनमा आइसकेकोले कानुनले तोके बमोजिम कर्मचारीहरूको कार्यविवरण सहितको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरी सोही बमोजिम स्वीकृत दरवन्दीमा स्थायी पदपूर्ति प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ।
१२७. अन्तिम लेखापरीक्षणबाट प्राप्त सुझावको आधारमा तत्काल सुधारका कार्यक्रम सञ्चालन गरी वेरुजु फछ्यौट कार्यलाई तिव्रता दिइ वेरुजु शुन्यमा पुर्याउने नीति लिइनेछ।
१२८. नेपालको संविधान, २०७२ को धारा २१७ बमोजिम गठित न्यायीक समितिलाई थप ससक्त बनाईनेछ र नागरिकहरूलाई न्यायीक निकायसम्म पुगी न्याय सम्पादनमा सहज पहुँच पुर्याउन न्यायीक समितिको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने विवादहरूको छानविन गरी कम खर्चिलो, छिटो, छरितो तथा प्रभावकारी रूपमा न्यायको प्रत्याभूति हुने गरी समयमै विवाद निरूपण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
१२९. न्यायीक समितिका पदाधिकारी, सूचिकृत मेलमिलाप कर्ता, जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूलाई मेलमिलाप सम्बन्धी पुर्नताजगी तथा क्षमता विकास सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरी मेलमिलापका माध्यमबाट विवादित दुवै पक्षहरूलाई जित-जितको प्रत्याभूति हुने गरी न्यायीक निरूपण गरिनुका साथै विवादलाई न्यूनीकरण गरिनेछ।
१३०. न्याय सम्पादनलाई छिटो, छरितो, पारदर्शी, विश्वसनीय र प्रभावकारी बनाउन नगरपालिकामा मेलमिलापको माध्यमबाट सम्पादन हुँदै आएका न्यायीक निरूपणका विवरणलाई सूचना प्रविधिमा आवद्ध गरी डिजिटल रूपमा अभिलेख व्यवस्थापन गरिनेछ।
१३१. नगरपालिकाको समग्र शान्ति सुरक्षा र सुव्यवस्था कायम गर्न तथा सडक दुर्घटना न्यूनीकरण गर्न मुख्य चोकहरूमा सि.सि.क्यामरा जडान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ।
१३२. नगरमा निर्मित भूउपयोग योजनालाई परिमार्जन गरी जग्गाको प्रकृति अनुसार कित्तागत रूपमा भूमिलाई वर्गिकरण गरी समय सापेक्ष र वस्तुनिष्ठ बनाई निर्दिष्ट भू-उपयोग क्षेत्र र भूउपयोग योजनाको आधारमा भूमि तथा भूमि श्रोतको उपयोग गर्ने व्यवस्था सुनिश्चित गर्न स्थानीय भू-उपयोग परिषदबाट स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ। सरकारी, सार्वजनिक र गुठी जग्गाहरूको पहिचान, नापजाँच, संरक्षण तथा समुचित उपयोगको नीति कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।

१३३. नदीजन्य पदार्थ निकासीबाट प्राप्त हुने राजश्वको रकमबाट कम्तिमा २० प्रतिशत रकम सम्बन्धित वडाको पूर्वाधार विकासमा लगानी गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ।
१३४. नगरपालिकाको समग्र विकासका लागि संघ र प्रदेश सरकारसँग समन्वय र सहकार्यमा स्रोतको व्यवस्थापन गरी नगरवासीका माग, इच्छा र आकांक्षा परिपूर्ति गर्न निरन्तर प्रयास गरिनेछ।
१३५. नगरपालिका र सो मातहतका कार्यालयबाट प्रवाह हुने सबै किसिमका सेवालाई जनमुखी, जवाफदेही, पारदर्शी, समावेशी तथा जनसहभागितामूलक बनाई त्यसको प्रतिफल नगरवासीसम्म पुर्याउन कानूनको शासन, भ्रष्टाचारमुक्त चुस्त प्रशासन, विकेन्द्रिकरण, आर्थिक अनुशासन तथा स्रोतको कुशल व्यवस्थापन जस्ता असल शासनका आधारभूत मुल्य र मान्यतालाई आत्मसाथ गरी सर्वसाधारणले पाउनु पर्ने सेवा छिटो छरितो तथा कम खर्चिलो ढङ्गबाट पाउने व्यवस्था मिलाइनेछ।

नगरसभाका सदस्यज्यूहरु,

"सैनैना समृद्धिको आधार: उत्पादन, पर्यटन र पूर्वाधार" भन्ने नारालाई साकार पार्नका लागि प्रस्तुत गरिएको सैनैना नगरपालिकाको आ.व. २०८२/८३ को नीति तथा कार्यक्रमहरू नगर विकासको मुल आधारको रुपमा रहने छन्। सङ्घीय संरचनामा नगरलाई प्राप्त अधिकारको सीमाभित्र रही सोही अनुरूपका कार्यहरू प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयन गर्न, आवश्यक कानूनी एवम् संस्थागत पूर्वाधार तयार गर्दै, नगरपालिका प्रति आम नागरिकको आस्था र विश्वास बढाउने उद्देश्य प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमले राखेको छ। नगरपालिकाको बृहत्तर लक्ष्य, आवधिक योजना, क्षेत्रगत नीति, रणनीति समेतबाट निर्देशित हुँदै नागरिकका अपेक्षा, आवश्यकता, अधिकार र स्रोतसाधनको सीमा तथा तीनै तहका सरकार बीचको अन्तर सम्बन्धलाई सुदृढ गर्दै यस नीति तथा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयनमा लगिनेछ। नीति तथा कार्यक्रम तयारीका विभिन्न चरणमा सहयोग पुर्याउनु हुने जनप्रतिनिधि, राजनीतिक दल, सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्था, निजी क्षेत्र, नागरिक समाज, बौद्धिक व्यक्तित्वहरू एवम् आम जनताको तर्फबाट प्राप्त राय सुझाव ग्रहण गरी तयार भएको नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय नगर सभा समक्ष प्रस्तुत गरिएको छ। नगरको समग्र विकास र समृद्धिको यात्रामा नगरवासीको सहभागिता, चासो र रचनात्मक सहयोगका लागि हार्दिक अपिल गर्दछु।

अन्त्यमा,

सैनैना नगरपालिकाको समग्र विकास, सुशासन, सेवा प्रवाह, पूर्वाधार निर्माण लगायतका कार्यमा प्रभावकारिता ल्याउँदै नगरपालिका प्रति आम नागरिकले भरोसा गर्न सक्ने दरिलो शासकीय अभ्यासको अभीष्ट पूरा गर्न सबैको साथ र सहयोग प्राप्त हुनेछ भन्ने अपेक्षा राखेको छु। प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नको लागि जनप्रतिनिधि, नगरपालिकामा क्रियाशील राजनीतिक दल, सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरू, पत्रकार जगत, नागरिक समाज लगायत देश विदेशमा रहनुहुने सम्पूर्ण सैनैनावासी आमा-बुवा, दाजुभाइ, दिदी-बहिनीहरूले सदा झैं आ-आफ्नो क्षेत्रबाट रचनात्मक भूमिका निर्वाह गर्नु हुनेछ भन्ने अपेक्षा लिएको छु।

मिति:- २०८२/०३/०४

धन्यवाद
फणेन्द्र प्रसाद शर्मा
नगर प्रमुख